

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR COMUNICATIVE ÎN LIMBI STRĂINE PRIN DISCUȚIE ȘI DEZBATERE

Dr., conf. univ., Djulieta RUSU

*Academia de Studii Economice a Moldovei,
str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 61, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: +373 22 22 41 28; web site: www.ase.md*

Abstract

In a society of knowledge which tends toward globalization, to communicate and to think not only in native language, offers many opportunities. From the pedagogical perspective, formation and development of communicative skills in a foreign language becomes a strategic goal currently supported at European policy level through various regulations. These skills are required for both, the socio-vocational integration of future specialists and their application/integration in other formal, informal, cultural, intercultural contexts. At the most difficult stage in learning a foreign language, which coincides with the elementary level A1, A2 of CEFRL, the main role is the responsibility of the teacher of foreign language which aims to establish and develop communicative power through various methods and procedures, techniques and modern means of teaching. In this respect, we decided to approach two fundamental, conversation methods of teaching, where the activity of the oral communication prevails: discussion/conversation/debates/conversation and formal discussion, that directly contribute to the development of communication skills. These effective verbal methods have been available in education since the Socrates' time, due to the fact that verbal expression was the dominant cultural vector for centuries.

Key words: *communication skill, foreign languages, oral/written communication, teacher, student, questions, teaching methods (inter)active, discussion, debates.*

JEL CLASSIFICATION: A 22, I 21, I 23

Într-o lume plurilingvă și multiculturală, a cunoaște una sau mai multe limbi străine este o competență foarte valoroasă, iar a comunica, a gândi nu doar în limba maternă, oferă numeroase oportunități. În prezent, formarea și dezvoltarea competențelor comunicative în limbi străine a devenit un scop strategic, susținut la nivel de politică europeană prin diverse reglementări: Cadrul european comun de referință pentru limbi - CECRL (2000); Portofoliul european al limbilor (2001); Portofoliul european al formării profesorilor de limbi străine (2004); Date-cheie privind predarea limbilor străine în școli (2008), iar conceptul pedagogic operațional de competență de comunicare în limbi străine este fixat în cadrul celor opt competențe-cheie lansate de Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene drept obiective strategice pentru „învățarea de-a lungul întregii vieți”.

Competențele-cheie sunt exprimate prin capacități care includ un set esențial de cunoștințe – deprinderi și aptitudini (strategii cognitive de rezolvare de probleme și situații-problemă) – atitudini. În cadrul acestor competențe-cheie un loc aparte revine competenței lingvistice, la nivel de limbă maternă și competenței la nivel de limbi străine. De fapt, competențele comunicative în limbi străine sunt niște competențe lingvistice specifice dobândite la nivel de limbă maternă sau chiar simultan cu aceasta. Ele reprezintă o capacitate specifică exprimată prin: cunoștințe esențiale care permit comunicarea eficientă, verbală și scrisă, în diverse situații; deprinderi de bază și aptitudini de învățare integrate în strategii cognitive care facilitează exprimarea contextuală eficientă, citirea și înțelegerea diferitor texte, producerea unor enunțuri/texte simple și complexe; atitudini cognitive și noncognitive (afective, motivaționale și caracteriale) care permit: exprimarea și argumentarea unor opinii și idei, verbal și scris, valorificarea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor de învățare în diverse domenii de activitate.

Ceea ce ne interesează pe noi, profesorii de limbi străine, este dezvoltarea competențelor comunicative la nivel plurilingv și intercultural, necesare, mai ales, pentru inserția socio-profesională a viitorilor specialiști, dar aplicabile și în contexte formale, informale, culturale, interculturale. Într-o societate informațională, bazată pe cunoaștere, constatăm o creștere a

numărului de „europeni deveniți efectiv cetățeni plurilingvi și interculturali”, reducerea numărului de țări în care majoritatea populației vorbește doar limba maternă, valorificarea limbilor străine precum engleza, franceza, germana, spaniola, rusa etc., că resurse de comunicare interculturală.

Procesul de învățare a limbilor străine este destul de complex și depinde de numeroși factori, inclusiv de circumstanțe și persoană. Limba străină poate fi studiată individual sau în grup, la grădiniță, la școală, la facultate, pe tot parcursul vieții. Referindu-ne la însușirea limbilor străine la facultate, menționăm, că cu cât studenții cunosc mai bine limba maternă, cu atât ei însușesc mai ușor o limbă străină, deoarece sunt mai atenți la caracteristicile limbii, mai conștienți în asimilarea principiilor și regulilor de funcționare; pot compara noile cunoștințe cu cele deja dobândite, pot identifica diferențe și construi noi cunoștințe; recurg la reguli, definiții, structuri, elemente lingvistice pentru a se exprima, a face un transfer din/în limba maternă; folosesc strategii de învățare în funcție de tipul sarcinii, verifică dacă termenul/noțiunea studiată are același sens precum în limba maternă; apelează la strategii de comunicare pentru a vorbi corect în limba străină, a soluționa problemele cu care se confruntă la receptarea, prelucrarea informațiilor.

Așadar, studenții care posedă cunoștințe teoretice (a ști ce), care țin de specificul limbii: fonetica, morfologia, lexicul, semantica, sintaxa etc. și procedurale (a ști cum) - de aplicare și integrare: a vorbi, a scrie, a citi, a audia, a produce etc. în limba maternă, însușesc mai ușor o limbă străină. Cunoștințele procedurale determină calitatea exprimării într-o limbă străină, oferă studenților posibilitatea de a-și lărgi orizontul de cunoaștere a limbii, a construi strategii de învățare, comunicare și rezolvare a problemelor. Fiecare student, individual sau cu ajutorul profesorului, își construiește în mod activ (grație operațiunilor de acomodare), sau în mod pasiv (grație operațiunilor de asimilare) strategii de comunicare pentru a evolua mai ușor și mai eficient în acest demers.

La etapa cea mai dificilă în învățarea unei limbi străine, care coincide cu nivelul elementar A1, A2 al CECRL, un rol central îi revine profesorului de limbă străină care are menirea să formeze și să dezvolte competențele comunicative prin diferite metode și procedee, tehnici și mijloace didactice. Uneori, acest lucru se realizează prin rutină și modele care facilitează comunicarea și exprimarea; dialoguri care conțin expresii idiomatice, procese de memorare a modelelor (de exemplu, formule de salutare, de politețe, expresii regionale ale limbii uzuale, expresii din mass-media etc.). La această etapă profesorul trebuie să exemplifice unele diferențe lingvistice, să-l ajute pe student să însușească particularitățile limbii străine pentru a evita transferul greșit în/din limba maternă în funcție de context (de exemplu, payer des intérêts – a plăti dobânzi și nu interese; Société Anonyme – Societate pe Acțiuni și nu anonimă; louer un appartement – a închiria un apartament și nu a lăuda un apartament; séjour – vizită, călătorie (atunci când e vorba de vacanță) și nu living/salon etc. De regulă, particularitățile se pot asimila prin atenționare, explicare repetată, exemplificare, comparare până la etapa de consolidare, memorare și exprimare corectă.

Competențele comunicative în limbi străine includ atât competența de comunicare orală, cât și cea scrisă. Prima se formează în același timp cu cea de înțelegere la auz, dezvoltându-se în paralel cu vorbirea. De aceea, în anul I, ciclul I licență, în cadrul orelor de Limbă străină de afaceri (engleză, franceză), profesorul, pe lângă conținutul curricular și obiectivele de referință, are un obiectiv transdisciplinar: studentul trebuie să fie capabil să comunice în termenii și la subiectele disciplinei studiate. Dat fiind eterogenitatea cunoștințelor studenților, precum și cerințele angajatorilor cu referire la competențele comunicative ale viitorilor specialiști, subiectele propuse pentru studiu la etapa inițială vizează: Prezentarea, Călătoriile, Hotelul și serviciile hoteliere, Gusturile și preferințele, Alimentația, Angajarea în câmpul muncii, Întreprinderea, Organizarea locului de muncă etc. Bazându-ne pe propria experiență menționăm, că competența de comunicare orală în limba străină este dezvoltată cu succes atât în cadrul orelor practice, cât și de studiu individual, prin metode (inter)active, activ-participative centrate pe student care vizează: funcția cognitivă – a cunoaște, a afla, a cerceta, a descoperi; funcția formativ-educativă – a forma noi competențe (deprinderi, aptitudini, atitudini); funcția operațională/instrumentală – a acționa, executa, integra competențele dobândite; funcția normativă/de optimizare a acțiunii educaționale – a

obține cele mai bune rezultate: producerea unor dialoguri la subiectele studiate; implicarea în discuții referitoare la tematica abordată; formularea întrebărilor și a răspunsurilor; relatarea unui caz din experiența proprie, simularea unor situații reale/imaginare; prezentarea unor informații suplimentare; sistematizarea, generalizarea și prezentarea datelor unei discuții; reproducerea unor texte (de exemplu, din rubrica „Repere culturale”); compararea situației din țara natală și țara anglofonă, francofonă; tragerea concluziilor; argumentarea unor puncte de vedere, contraargumentarea; comentarea unor scheme, imagini, postere, organigrame, agende, planuri, precum și comentarea unor proverbe, aforisme, citate, afirmații, slogane etc.; elaborarea și prezentarea subiectelor în format electronic/PowerPoint etc. Activitățile individuale, frontale, în perechi, în grup solicită din partea studentului competențe de comunicare adecvate, „dezlegarea limbii”, implicarea în discuții. Când numărul interlocutorilor este mai mic atmosfera de lucru este constructivă, scad emoțiile, stresul, studenții sunt motivați, mai atenți, deschiși spre comunicare.

Competența de comunicare scrisă în cadrul orelor de Limbă străină de afaceri vizează producerea unor enunțuri/eseuri în baza subiectelor studiate. Formarea competenței respective care se axează pe conținut, dimensiunea lingvistică și cea grafică/aspectuală pornește de la acumularea ideilor, documentarea în problemă, abordarea multiaspectuală a subiectului, producerea unor concluzii pertinente, adecvate și structurarea ulterioară a mesajului/discursului scris. Uneori, demersul educațional nu se soldează cu succes, dat fiind lacunele în cunoștințele studenților obținute în gimnaziu și liceu (de gramatică normativă, ortografie), lipsa automotivației acestora. În acest sens, menționăm că la unii discipoli competența de comunicare scrisă este dezvoltată insuficient, la fel și cea de gândire critică, divergentă; alții - parcă au înțeles sarcina, dar nu reușesc, nu doresc, nu știu cum să scrie; nu au fost obișnuiți să tragă concluzii din cele citite, să argumenteze punctul lor de vedere, să abordeze multidimensional subiectul. Alteori, studenții scriu „ceva” dar nu citească ce au scris. De aceea, nu putem forma, dezvolta, testa/evalua în mod abstract competența de comunicare scrisă. La orele practice de limbă străină studenții trebuie să fie ghidați să-și construiască discursul scris, să-și formeze și ordoneze ideile, să producă pe cont propriu un text, enunț, eseu, dialog, comentariu, rebus, proiect, referat, o comunicare, expunere, prezentare PowerPoint, analiză comparativă, situație reală sau imaginată etc., în funcție de sarcina dată de profesor. Astfel, unele deficiențe, stereotipuri în tratarea și abordarea subiectului pot fi eliminate prin combinarea diverselor operații intelectuale de evocare – realizare a sensului – reflecție, îmbinarea lucrului individual cu cel în pereche, în grup, trasarea unor sarcini concrete și monitorizarea activităților de formare a competenței respective. Pentru a-i determina pe studenți să-și ordoneze gândurile, să-și expună viziunile asupra subiectelor tratate, să descopere părțile forte și slabe ale mesajelor scrise, se recomandă citirea acestora, ascultarea lor activă, evaluarea activității respective de către profesor, autoevaluarea și evaluarea reciprocă.

Măiestria profesorului constă în a-l face pe student să scrie/să producă singur, fără a copia sau a folosi modele recomandate, din Internet, să-și organizeze munca, să se automotiveze, fără a fi monitorizat și ghidat sistematic de profesor. Alternând tehnicile și activitățile, profesorul va menține interesul pentru scriere, va motiva discipolii să citească, să redacteze și ulterior să prezinte produsul (lucrare finită, prezentată adecvat sub aspect grafic) pentru a fi evaluat. Criteriile specifice evaluării competenței de scriere vizează multiple aspecte: înțelegerea subiectului, structurarea informațiilor/ideilor, tragerea concluziilor și abilitatea de a scrie corect, concis și logic, a aranja un text în pagină.

În această ordine de idei, menționăm că la orele practice de „Limbă străină de afaceri” se dezvoltă competența de comunicare scrisă, de rând cu cea orală, prin multiple tehnici, aplicate sistematic în demersul didactic. Printre acestea, enumerăm: îndeplinirea exercițiilor lexicale, gramaticale și a sarcinilor din Caietul de activități pentru lucrul individual al studentului; producerea monologurilor, dialogurilor, eseurilor în baza temelor studiate; realizarea portofoliului, posterelor, proiectelor, prezentărilor PowerPoint; prezentarea personală, a arborelui genealogic, a unei călătorii reale/imaginare, completarea agendei activităților unui student, antreprenor (pentru o

zi, o săptămână la ASEM/la întreprindere, în timpul unei deplasări de serviciu, călătorii de afaceri etc.); prezentarea hobiurilor, a preferințelor alimentare, vestimentare; elaborarea unor mesaje, e-mailuri, note informative, instrucțiuni de serviciu; întocmirea dosarului de angajare (redactarea unui CV actual/imaginar, versiunea Europass, a unei cereri sau oferte de muncă, a unei scrisori de motivație); formularea unor întrebări și răspunsuri pentru interviul de angajare; identificarea punctelor forte și a neajunsurilor unui post; realizarea portretului creatorului de succes al unei întreprinderi, al unui manager de succes, a profilului negociatorului eficient etc.

În cele ce urmează, vom aborda două metode didactice fundamentale, dialogale/conversative, în care predomină acțiunea de comunicare orală interogativă: discuția/conversația/convorbirea și dezbateră/discuția formală care contribuie nemijlocit la dezvoltarea competențelor comunicative în limbi străine, de cercetare și argumentare. Eficiența lor rezidă în formarea și promovarea unor interacțiuni și schimburi atât sociale, verbale, cât și intelectuale, afective între profesor și student, precum și între studenți pentru a atinge obiectivele operaționale fixate. În plus, aceste metode verbale rezistă în educație încă de pe timpul lui Socrate, dat fiind că expresia verbală a fost vectorul cultural dominant timp de secole. Să le luăm pe rând.

Conform DER termenul „discuție” înseamnă schimb de păreri, de vederi; convorbire, conversație; dar și cercetare, analiză, examinare, dezbateră minuțioasă a unei probleme, făcută de obicei în cadrul unui colectiv organizat. De asemenea, discuția reprezintă un schimb de informații, idei, impresii, opinii, critici, propuneri vis-a-vis de un subiect sau chestiuni determinate în scopul examinării și clarificării în comun a unor noțiuni și idei, al consolidării și sistematizării datelor și conceptelor, al explorării unor analogii, similitudini și diferențe, al soluționării unor probleme care conțin mai multe alternative. Dat fiind că învățământul tradițional s-a bazat, cu precădere, pe simpla reproducere a unor cunoștințe asimilate anterior, pentru antrenarea memoriei, adică pe conversația catehetică (în limba greacă termenul *catehism* înseamnă carte bisericească al cărui conținut era învățat pe de rost), învățământul modern vizează învățarea (inter)activă prin metoda conversației euristice (în limba greacă *heuriskein* înseamnă a afla, a descoperi, a găsi). Discuția/conversația/convorbirea este fundamentală pentru învățarea (inter)activă a cărei finalitate educativă este descoperirea noului prin propriile eforturi. Această metodă presupune avansarea unor idei și receptarea unei multitudini de alte idei, unele în acord, altele în dezacord cu părerile proprii, dar care incită gândirea la acțiune. Având o mare flexibilitate metodică, discuția îi permite profesorului de limbă străină să modeleze mesajul educațional conform condițiilor concrete de instruire: specificul temei abordate, tipul activității didactice, resursele psihologice ale discipolilor, nivelul de inteligență, de pregătire la disciplina studiată, timpul disponibil etc. Metoda respectivă are multiple funcții și poate ocupa diverse locuri în desfășurarea orelor practice de limbi străine:

- discuția introductivă – pregătește demersul cunoașterii, captează și menține atenția, stimulează motivația (observarea, demonstrarea, lucrarea practică);
- discuția de dobândire și descoperire/euristică – vizează descoperirea unor adevăruri/aspecte/achiziții noi, formează priceperi, deprinderi intelectuale și practice (investigația, analiza, deducerea, comentariul, descoperirea);
- discuția de aprofundare/recapitulare și sistematizare – în vederea reactualizării, reluării, repetării, restructurării, sintetizării, sistematizării, aprofundării cunoștințelor;
- discuția de fixare și consolidare – cu scopul operaționalizării achizițiilor, fixării lor în memoria de lungă durată, integrării în sistemul cognitiv, consolidării cunoștințelor, convingerilor;
- discuția de verificare/de control (examinare și evaluare) – pentru analizarea procesului cunoașterii și a progresului realizat de studenți, raportarea rezultatelor la obiectivele operaționale trasate;
- discuția finală – se axează pe formularea unor concluzii cu caracter teoretic sau practic-aplicativ.

Actualmente, în mediul academic observăm o vădită tendință de intensificare a dialogului profesor-student, student-student, student-profesor, considerat drept una din cele mai active și eficiente modalități de instruire. Din această perspectivă, discuția (euristică), fiind o metodă didactică activă, flexibilă, omniprezentă, dispune de numeroase avantaje: promovează forma

dialogică, facilitând intercomunicarea și acceptarea punctelor de vedere diferite; creează o atmosferă de deschidere; realizează un climat democratic la nivelul grupei/echipei; permite conștientizarea complexității situațiilor care par a fi simple; optimizează relațiile profesor-discipoli; favorizează exersarea abilităților de ascultare activă și de respectare a regulilor de dialog; oferă oportunitatea de exprimare a nevoilor și așteptărilor educaționale; activează, mobilizează și stimulează studenții să înțeleagă mai profund, să avanseze în cunoaștere; dezvoltă abilitățile, capacitățile de reflecție metacognitivă; stimulează și dezvoltă reflecția personală, curiozitatea și gândirea activă, interogativă, logică, divergentă, critică, imaginativă, creativă; facilitează transpunerea ideilor în cuvinte, sintagme, propoziții; dezvoltă limbajul, îmbogățește vocabularul; valorifică și dezvoltă capacitățile argumentative, de comunicare (inter)activă și metacomunicare; permite realizarea continuă și eficientă a mecanismelor de feedback formativ și sumativ; favorizează (auto)instruirea, (auto)formarea, (auto)evaluarea; familiarizează studenții cu strategiile științifice de investigare – cercetare, descoperire, problematizare, brainstorming etc.

Pentru ca discuția să fie eficientă, e necesar de respectat anumite rigori: stabilirea regulilor discuției și respectarea lor; aranjarea interlocutorilor (în cerc sau semicerc); prezentarea subiectului discuției cu claritate și încurajarea exprimării tuturor ideilor; monitorizarea discuției. Astfel, pe parcursul discuției, profesorul este un strateg care ghidează și catalizează învățarea cognitivă, valorifică din plin comunicarea verbală, facilitează fluxul coerent de idei al interlocutorilor, îi încurajează să se exprime adecvat și la subiect în limba străină studiată. Acțiunile de mai jos pot facilita discuția, contribuind, implicit la dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine:

- parafrizarea – pentru a înțelege mai ușor, printr-un rezumat, ceea ce a fost spus pe larg;
- verificarea înțelegerii – printr-o întrebare de clarificare, pentru a reformula cele spuse;
- sugerarea unei noi perspective pentru a combate, fără a critica, un punct de vedere ireal;
- energizarea discuției – apelând la o glumă sau solicitând implicarea studenților pasivi, tăcuți;
- medierea divergențelor – prin reformularea punctelor de vedere opuse din perspectiva toleranței;
- evidențierea relațiilor dintre intervențiile studenților și comentariilor colegilor, care contribuie la înțelegerea conceptelor vehiculate și rezumarea ideilor principale.

În vederea desfășurării unor discuții (euristice) și dialoguri didactice profitabile la orele de limbi străine, este util de adresat studenților întrebări stimulativă cu funcție de problemă, care să intensifice gândirea, s-o dirijeze pe calea descoperii adevărului. În acest sens, se recomandă folosirea următoarelor tipuri de întrebări:

- de definire – a unor termeni, noțiuni, concepte etc. și identificare, descriere a unor aspecte;
- de interpretare – găsirea unor echivalente, aforisme, citate, proverbe, afirmații care să exprime sensul celor învățate;
- de explicare – a unor reguli, legi, evenimente, fenomene, precum și termeni, noțiuni, concepte etc.;
- de comparare – stabilirea unor similitudini și deosebiri;
- de opinie – formularea unor idei, judecăți, opinii personale, evaluări directe și indirecte;
- de justificare – formularea unor argumente pro sau contra;
- cu funcție reproductivă de tipul „ce este...?”, „ce ați avut de învățat?” sau reproductiv-cognitive de tipul „care?”, „cine?”, „când?”, „unde?”;
- productiv-cognitive sau de descoperire, de explorare de genul „de ce?”, „cum?”, „dacă ..., atunci?”;
- deschise care pot fi *convergente* – îndeamnă la analize, comparații, sinteze, asociații de idei, explicații; *divergente* – implică soluții inedite, originale, diverse la aceeași problemă; *de evaluare* – solicită judecăți de evaluare proprii în funcție de criterii diferite;
- anticipative – sugestive, de prognozare, intuire;
- întrebări deschise, care pot avea mai multe răspunsuri;
- întrebări de genul „de ce credeți așa?”, „de ce credeți că...?” (pentru aprofundarea subiectului);

- „ce s-a întâmplat?” (o astfel de întrebare îi ajută pe studenți să-și clarifice perspectiva asupra problemei în discuție);
- „de ce s-a întâmplat aceasta?” (se încurajează înțelegerea cauzelor și a efectelor, se deplasează accentul spre căutarea motivelor);
- „se putea întâmpla și altfel? cum?” (se subliniază ideea că acțiunile sunt de fapt rezultatul unei alegeri sau sunt influențate de faptul că nu s-a ales cea mai bună variantă/alternativă/soluție);
- „ce ai fi făcut tu într-o astfel de situație? ce crezi că a simțit persoana respectivă? ce ai fi simțit tu într-o astfel de situație?” (studenții sunt antrenați să exprime empatie);
- „a fost corect? de ce?” (sunt întrebări esențiale pentru stimularea dezvoltării etice/morale) etc.

Întrebările didactice și răspunsurile studenților trebuie să se conformeze unor cerințe pedagogice: să fie precise, concise, concrete, clare, bine structurate, fără ambiguități; să provoace activitatea gândirii, creând o tensiune intelectuală; să fie coerente, înlănțuite logic ca să conducă la esența problemei; la începutul discuției trebuie să prevaleze întrebări de ordin general, care să vizeze problema în întregime, ulterior – cele referitoare la aspecte concrete și detalii; să fie mobilizați toți participanții la discuție, acordându-le suficient timp de reflecție pentru a-și organiza răspunsurile; să se evite monopolizarea discuției de către unii studenți; să fie încurajați cei timizi, pasivi să participe la discuție; să se accentueze răspunsul corect etc. În plus, se recomandă de evitat: monopolizarea discuției de către profesor; criticarea unor puncte de vedere divergente sau atacul la persoană; intervenția după fiecare student; impunerea unui punct de vedere etc.

O altă metodă (inter)activă, eficientă în procesul de formare și dezvoltare a competențelor comunicative în limbi străine este dezbateră. Metoda poate fi folosită cu succes în cazul când subiectul/problema pusă în discuție are un caracter controversat, iar profesorul dorește să influențeze convingerile, atitudinile, comportamentele și conduita discipolilor săi. Conform DER dezbateră este „o analiză minuțioasă, discutare, deliberare; discuție largă asupra unei probleme de interes general”. După cum observăm, între discuție și dezbateră există diferențe, dar și similitudini:

- ambele metode didactice sunt fundamentale pentru învățarea interactivă;
- dezvoltă competența de comunicare orală interogativă, de cercetare și argumentare, modelând mintea și limbajul nonverbal;
- valorifică procedeul întrebărilor care vizează realizarea unui schimb organizat de informații, idei, uneori contradictorii, pentru soluționarea unor probleme;
- dezvoltă gândirea critică, deductivă, inductivă, dialectică, divergentă, creativă;
- sunt folosite în grup, în echipe de lucru, implicând mai multe etape și monitorizare;
- necesită timp pentru acumularea informațiilor noi din diverse surse/domenii, compararea acestora;
- reprezintă democrația (ambele metode au apărut în Grecia antică) – o valoare fundamentală care oferă posibilitatea de a-și exprima ideile, opiniile, dar și de a le asculta pe ale celorlalți;
- sunt esențiale și foarte actuale atât în viața politică, cât și cea socială/profesională pentru analiza problemelor cotidiene, a celor controversate și identificarea soluțiilor.

Virtuțile formative ale dezbaterii se aplică și discuției, căci tehnicile dezbaterii dezvoltă: gândirea critică (analiza unor probleme controversate din multiple perspective; examinarea propriei gândiri și nu doar, pentru a clarifica anumite cunoștințe și a înțelege profund un fenomen/o idee; citirea atentă a textului/documentației; ascultarea și participarea activă; emiterea judecăților pe baza unor criterii obiective, a unor argumente pertinente pro sau contra, însoțite doar de dovezi, referitoare la orice moțiune); toleranța față de opiniile diferite; stilul de prezentare a argumentelor în fața auditoriului (abilități de exprimare orală atât în limba maternă, cât și cea studiată: corectitudine, coerență, concizie, folosirea adecvată a mijloacelor verbale, nonverbale și paraverbale); capacitatea de persuasiune (locutorii trebuie să convingă prin claritatea, structura și validitatea probelor/raționamentului prezentat); abilități de lucru individual și în echipă etc.

Totodată, între discuție și dezbateră există și deosebiri: dezbateră propune abordarea polemică a unei moțiuni (idei/teme) din două perspective opuse; este o activitate bazată pe factorul

competitiv - dorința de a învinge (echipa afirmatoare susține moțiunea, echipa negatoare - o combate/respinge); este un demers didactic de lungă durată (depășește o oră academică); solicită anumite condiții formale, implicând riscuri; este o metodă supra-formalizată, cu reguli prestabilite.

Dezbaterea de tip Karl Popper este o metodă de argumentare specifică, care poate valoriza dialogul/discuția la orele de limbă străină. Pentru o mai bună desfășurare, este necesar ca: participanții să posede limba străină la un nivel avansat, să vorbească fluent, pentru a putea susține o singură poziție (afirmatoare sau negatoare); moțiunea să fie echilibrată, oferind posibilitatea de argumentare ambelor echipe, să fie clară; să existe suficiente surse de documentare pentru a susține ambele poziții; rolurile și responsabilitățile să fie clar definite: un participant prezintă argumente, al doilea – formulează întrebări, al treilea – respinge atacul oponentilor etc. ; intervalul de timp pentru intervenția fiecărui participant să fie stabilit din start; arbitrul, profesorul sau studenții-arbitri să decidă care poziție (afirmatoare sau negatoare) a fost mai convingătoare. Această metodă vizează câteva aspecte decisive: introducerea – formularea întrebărilor sau a întrebărilor-problemă; intervenția participanților; sintetizarea discuțiilor prin sistematizarea argumentelor, delimitarea aprecierilor, definitivarea concluziilor. Dezbaterea de tip Karl Popper cuprinde patru etape:

1. Inițierea dezbaterii

- anunțarea temei/moțiunii cu două - patru săptămâni înainte de data desfășurării; Exemple de moțiuni: Limba străină este un avantaj pentru inserția socio-profesională; Activitatea individuală – oportunitate pentru autoformare, autoinstruire, autodezvoltare, automodelare, automotivare, autoevaluare; Activitatea extracurriculară – calea spre afirmare și sporirea stimei de sine etc.

- recomandarea bibliografiei adecvate temei (sursele bibliografice, care vor oferi studenților dovezile (mărturii, exemple, citate etc.) pentru a alcătui argumentarea, vor fi: variate, relevante, reprezentative, accesibile, disponibile).

2. Pregătirea dezbaterii

- *documentarea*: presupune citirea activă a bibliografiei recomandate de către toți participanții la dezbateri (realizarea unor adnotări pe marginea textului, identificarea unor întrebări pe marginea materialelor citite, elaborarea unor fișe de idei);

- *identificarea posibilităților de interpretare a moțiunii* prin analiza definițiilor și a termenilor cheie (clasificarea, analiza și sistematizarea dovezilor conform argumentelor/contraargumentelor emise).

3. Desfășurarea dezbaterii

Prima oră: împărțirea în echipe (3-5 studenți) care au sarcina de a construi până la finele orei două sisteme de argumentare pentru ambele cazuri (afirmator și negator); informarea reciprocă (5 minute) privind dovezile deținute de fiecare membru al echipei; identificarea prin brainstorming a motivele pro (de exemplu: *De ce este utilă limba străină/activitatea în individuală/activitatea extracurriculară?*) și contra (de exemplu: *De ce nu este utilă limba străină/activitatea individuală/activitatea extracurriculară?*), care vor fi scrise pe tablă și în caiete (motive pro: *nevoia de exprimare clară, coerentă, adecvată, folosirea corectă a limbii în comunicarea cotidiană și profesională* etc.; motive contra: *învățarea gramaticii nu conduce automat la folosirea corectă a regulilor gramaticale* etc.). Profesorul are rolul de moderator, îndrumător, la solicitările echipelor.

A doua oră: alegerea echipelor afirmatoare și negatoare (câte 3 membri fiecare), a echipelor de arbitri/judecători (câte 3-5 membri fiecare din rândul celor prezenți) și desfășurarea dezbaterii propriu-zise (25 de minute). Echipele pot fi alese prin tragere la sorți. Profesorul va aloca timp (maximum 3 minute) pentru discursul fiecărui vorbitor și pentru pauzele de gândire (1 minut). Fiecare intervenție și activitatea în echipe va fi cronometrată. Arbitrii vor analiza și evalua participarea fiecărui membru la dezbateri (în funcție de relevanța argumentelor prezentate, prestația personală – exprimare corectă în limba străină, clară și convingătoare), desemnând echipa câștigătoare conform punctajului obținut. Profesorul își va asuma rolul de moderator, urmărind respectarea algoritmului de formulare și prezentare corectă și logică a argumentelor de către fiecare vorbitor, a timpului alocat pentru discursurile individuale și pauzele de gândire. De asemenea, profesorul va avea grijă ca fiecare student să fie atât participant la dezbateri/vorbitor, cât și arbitru.

4. Analiza/evaluarea dezbaterii

Această etapă include: întrebări suplimentare pentru a clarifica unele aspecte importante ale dezbaterii (5 minute); timp de gândire pentru analiza dezbaterii, tragerea concluziilor și luarea deciziei în favoarea uneia sau alteia dintre cele două echipe (5 minute); discursuri de justificare a deciziei luate (8 minute); feedbackul profesorului.

Următoarele criterii pot servi la evaluarea corectă și obiectivă a dezbaterii: „foarte bine”, „bine”, „(ne)satisfăcător”; vorbește corect, clar, concis; structurează logic discursul; urmărește atent intervențiile colegilor; intervine la momentul potrivit; aduce argumente/contraargumente pertinente; respectă ideile și părerile celorlalți, chiar dacă sunt divergente etc. În scopul autoevaluării se pot folosi următoarele enunțuri: la această dezbatere rolul meu a fost...; am intervenit cu următoarele argumente și/sau contraargumente...; intervențiile mele au/nu au contribuit la dezvoltarea motiunii...; urmează să...; aş aprecia intervenția mea cu nota...

De regulă, unii profesori renunță la această metodă complexă în cadrul orelor de limbă străină, dat fiind riscurile pe care le prezintă: nivelul eterogen de cunoaștere a limbii străine și lipsa de implicare a unor studenți; subiectivitatea proprie, dificultatea susținerii unei poziții care contravine propriilor convingeri; complexitatea rolurilor, probleme de exprimare, structurare logică a argumentării, identificare a probelor, argumentelor, soluțiilor; respectarea regulilor formale (etape, pași, timp) este uneori prioritară, în comparație cu analiza subiectului/temei/motiunii dezbătute; evaluarea formativă este dificilă din cauza unor instrumente relativ complicate etc.

În concluzie, menționăm că, competențele comunicative (orale și scrise) în limbi străine pot fi formate și dezvoltate cu succes atât în cadrul orelor practice, cât și de studiu individual. Or, discuția și dezbateri, fiind metode didactice eficiente, omniprezente, (inter)active, flexibile, centrate pe student, dispun de numeroase avantaje, solicitând, în același timp, competență și înaltă măiestrie profesională din partea cadrelor didactice. Aplicarea lor sistematică conduce la atingerea obiectivelor educaționale/lingvistice trasate și obținerea rezultatelor scontate – o (inter)comunicare fluentă, corectă, argumentată și la subiect în limbile străine studiate.

Practica pedagogică demonstrează că unele riscuri la care se expun metodele descrise mai sus pot fi minimizezate prin adaptarea/introducerea unor reguli adecvate gradului de pregătire al participanților la discuții și dezbateri, prin dezvoltarea spiritului critic, analitic, a abilităților de argumentare/contraargumentare, persuadare, evaluare/autoevaluare, prin activizarea, stimularea și motivarea studenților. Implicarea în diverse discuții, conversații, convorbiri, dialoguri sau dezbateri, grație competențelor și cunoștințelor profunde dobândite și dezvoltate, inclusiv de limbă străină, se va solda în cele din urmă cu succes, adică cu soluții originale, viabile, constructive pentru rezolvarea multipelelor probleme cu care se confruntă tineretul studios și societatea în întregime.

De ceva timp, cu toții ne-am obișnuit cu spectacolul interminabil al „discuțiilor” și „dezbaterilor” televizate, radiofonice, în aer liber (PMAN), care reprezintă, mai cu seamă, un dialog al surzilor. Probabil, e din cauza formării defectuoase a competențelor de comunicare atât în limba maternă, cât și în limbi străine. În școala tradițională, la orele de limbă maternă și străină s-a pus accent pe studiul limbii, mai puțin pe utilizarea/valorificarea ei, iar celelalte discipline au fost preocupate, în special, de reproducerea informației citite, studiate, fără a acorda atenție aspectelor de producere a unui discurs magistral, a unor eseuri, texte argumentative, mesaje persuasive, discursuri relevante și originale, propuneri concrete, soluții viabile etc. Sau poate e din cauza absenței abilităților de lucru în echipă/în grup, de ascultare activă și empatică, de colaborare și cooperare, ori ignorării virtuților metodelor fundamentale, dialogale/conversative, în care predomină acțiunea de comunicare: discuția/conversația/convorbirea (euristică) și dezbateri/discuția formală???... Așa se face, că asistăm zilnic la acest dialog steril al unor experți ai dezbaterilor, discuțiilor sau al surzilor, întrebându-ne De ce discută toată lumea? Despre ce? Cât va mai discuta? Ce va mai urma?

BIBLIOGRAFIE

1. BOCOȘ, Mușata-Dacia. Instruirea interactivă: repere axiologice și metodologice. – Iași: Polirom, 2013. – 470 p.
2. Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare/Comitetul Director pentru Educație „Studierea limbilor și cetățenia europeană”. – Chișinău: Firma editorial-poligrafică „Tipografia centrală”, 2003. – 204 p.
3. CARTALEANU, T., COSOVAN, O., GORAȘ-POSTICĂ, V., LÎSENCO, S., SCLIFOS, L. Formare de competențe prin strategii didactice interactive. – Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2008. – 204 p.
4. Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a)/ Academia Română. – București: Editura „Univers enciclopedic”, 2008. – 1192 p.